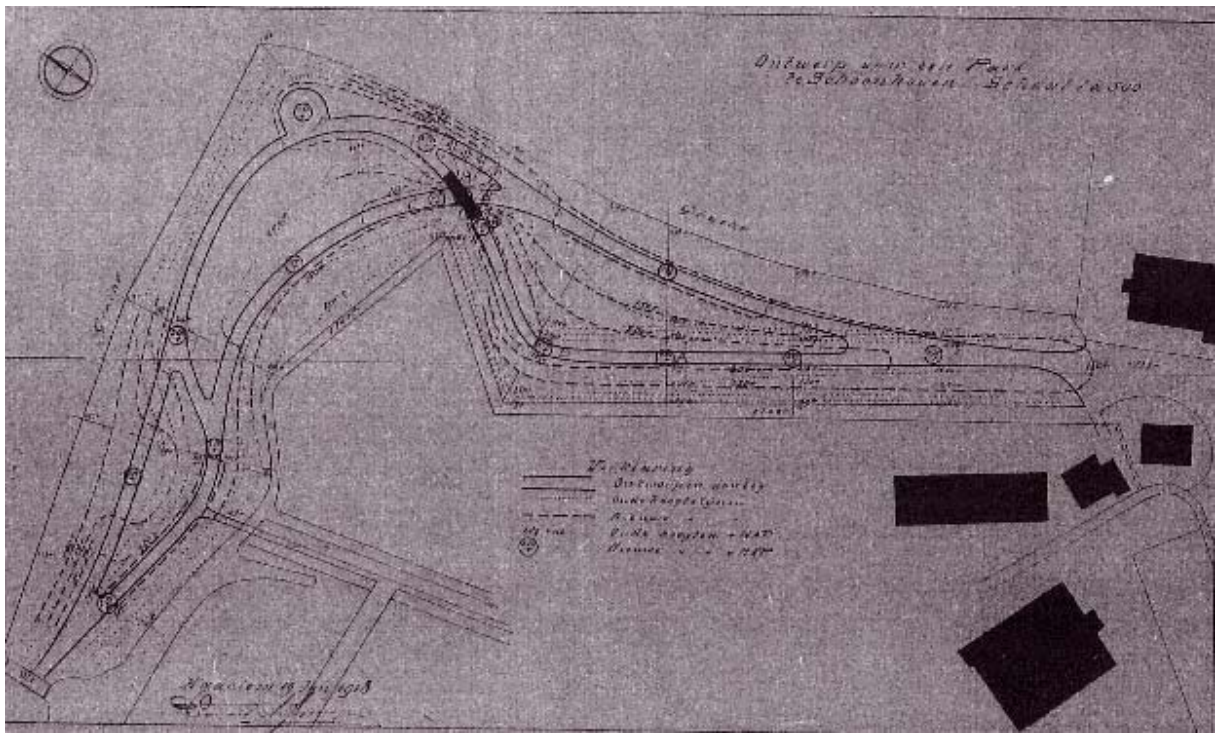
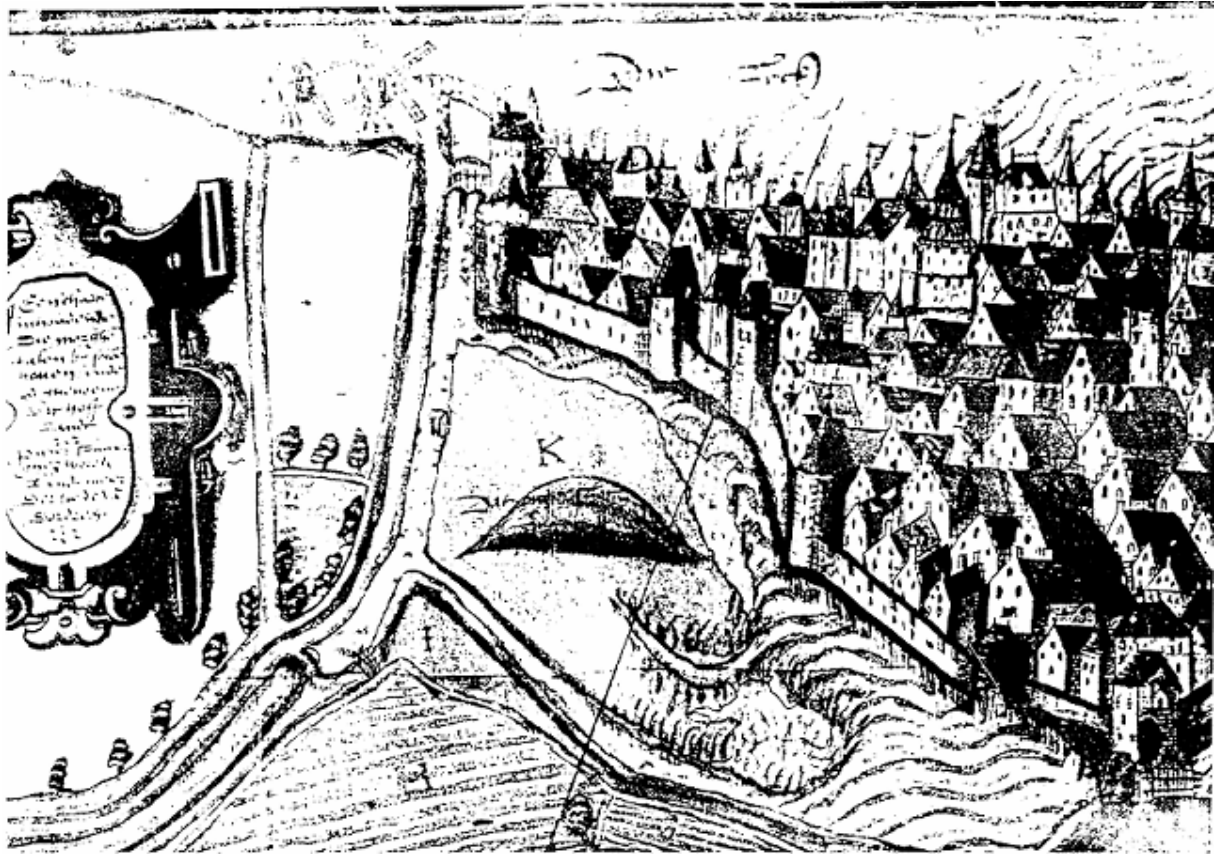

Een wandeling door de geschiedenis van het Leonard Springerpark

In de 19^e eeuw en het begin van de 20ste eeuw bestond er een grote belangstelling voor het aanleggen van groen in de steden. Men kreeg te maken met stadsuitbreiding en de wens tot stadsverfraaiing. Tot ver in de 19^e eeuw was het (in Schoonhoven) niet toegestaan om buiten de stadswallen uit te breiden. De stadsbevolking groeide in die tijd explosief. Dat had tot gevolg dat de stad overvol raakte en er weinig open ruimten overbleven. De stadsbevolking had de gewoonte om op de stadswallen te wandelen en van het uitzicht te genieten. Het was dus een logische stap het bolwerk te kiezen als locatie voor het stadspark, bovendien was het een zeer aantrekkelijke locatie. De in het begin van de 20^e eeuw tot plantsoen getransformeerde wal langs de Grote Gracht werd in 1988 Rijksmonument.

Ontwerptekening van het park te Schoonhoven door L.A. Springer

Het “duivelseiland” waar vermoedelijk in de 13e en 14^e eeuw het kasteel van Johannes van der Lede heeft gestaan. Bij de stadsbrand van 1518 ging het gedeeltelijk in vlammen op. Dit gebied is nu stadsgracht en park. Het kasteelterrein was toegankelijk via de Hofpoort. Schoonhoven had toen al een marktfunctie voor de omgeving. De jaarmarkten werden gehouden op de “plaets”, het marktplein voor het kasteel.

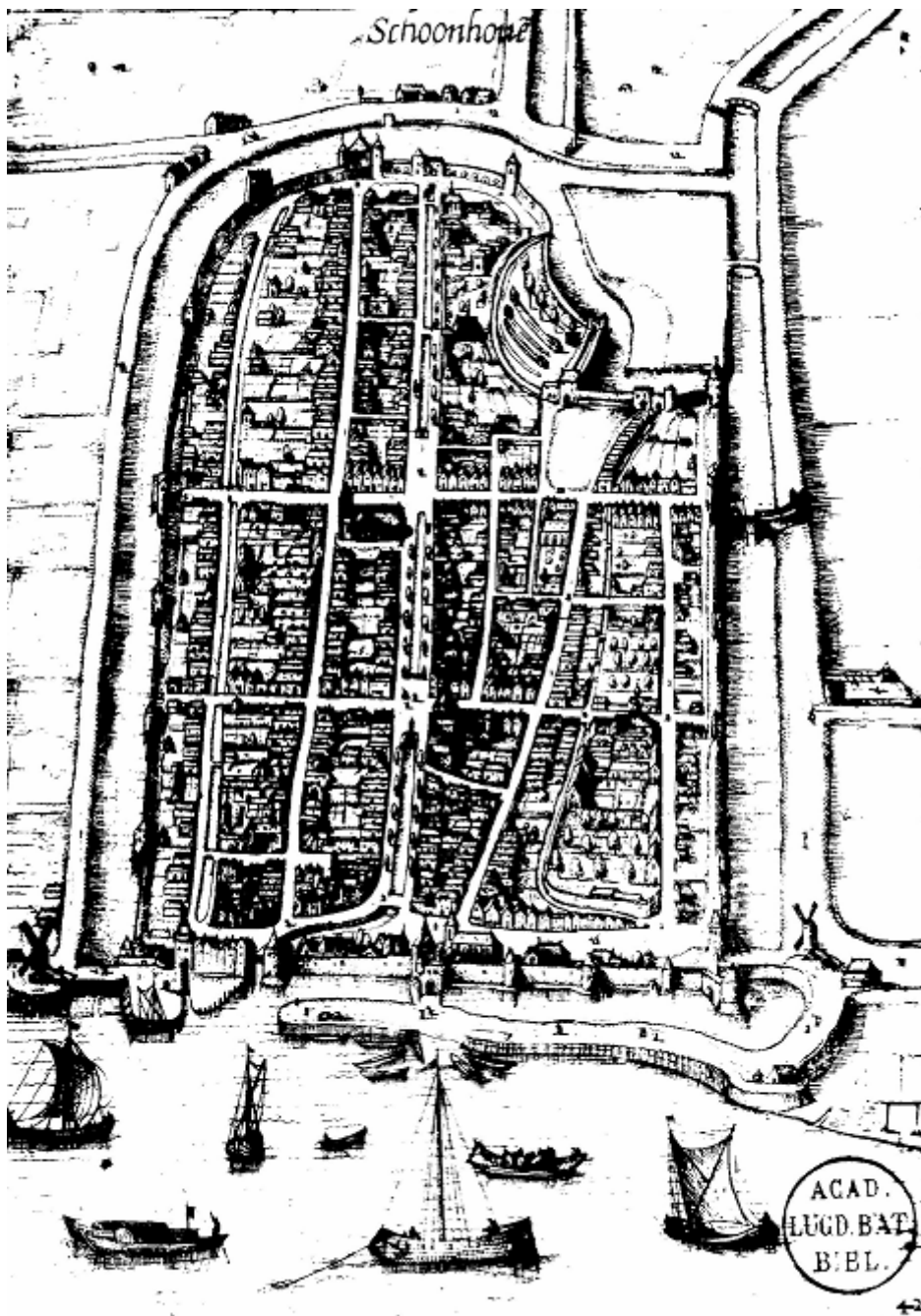
Historie van de vestingwerken:

Op 21 augustus 1300 krijgen de poorters van Schoonhoven toestemming om hun stad van een ommuring te voorzien. Hiermee begint een ontwikkeling van de rand van de binnenstad welke tot op heden afleesbaar is. De stadsmuur zal mogelijk in de periode 1350-1400 voltooid zijn en werd opgemetseld met bakstenen van 28x13x6 cm. Het betrof een muur met bogen aan de binnenzijde en op deze bogen een weergang. Een gedeelte van deze stadsmuur is nog zichtbaar aan het noordelijk uiteinde van de Havenstraat.

De stadsmuur strekte zich uit aan de westzijde van de stad vanaf de Lek langs de Oude Singel noordwaarts naar het Melkgat bij de Oude Haven. Vandaar liep de muur met een onregelmatig tracé langs “de Plaets”, het huidige Doelenplein, via de Lopikerstraat en de Wal naar de Korte Dijk.

Met name aan de westzijde en de noordzijde is de omgeving van de stadsmuur altijd een “groene zone” geweest met kleinschalige bebouwing. Het was o.a. de locatie van de “Heylig Geestcameren”, de gratis te bewonen armenhuisjes en van een lijnbaan. Tot op heden zijn de kleine bejaardenwoningen aan de Trompertswal nog een voorbeeld van deze historische continuïteit. Aan de buitenzijde tegen de stadsmuur aan ontstond aan de west- en noordkant van de stad een strook van moestuinen, zoals te zien op de kaart van Blaeu uit 1648.

Met de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) bleek voor Schoonhoven een modernisering en versterking van de stadsverdediging noodzakelijk. De Middeleeuwse stadsmuren bleken niet tegen kanonvuur bestand en in de periode 1588-1600 werden ze aan de zuid- en oostzijde vervangen door een aarden wal met drie bastions. Aan de westkant werd de muur verlaagd en aan de binnenzijde met aarde versterkt tegen de inslagen van massieve ijzeren kanonskogels. In de periode 1672-1674 werd de omwalling aan de westkant uitgebreid met nog eens vijf bastions. Deze omwalling werd ruim bemeten en liet de oude stadsmuur verder ongemoeid. In de loop van de 18e eeuw kregen de moestuinen buiten de stadsmuur aan de Oude Singel meer het karakter van siertuinen met paviljoens en theehuizen. Plaatselijk werd de oude stadsmuur weer opgemetseld, maar nu als scheidingsmuur van een tuin, voorzien van een toegangspoort. Achter de muur was een privé tuin gesitueerd aan de Oude Singel. Ook deze ontwikkeling is zichtbaar gebleven bij het overgebleven muurgedeelte aan de Havenstraat.

5. Plattegrond van Schoonhoven, uit 'Description de tous les Pays-Bas', door Ludovicus Gualtherus, uitgegeven door Christoffel Plantijn, Antwerpen 1582.

Koninkrijk der Nederlanden - Universiteitsbibliotheek Leiden - Collectie Dool - Nieuwarchief - 001 - 51

Springer en de landschapsstijl

Het Springerpark is aangelegd in 1918 door de bekende tuinarchitect **Leonard Anthony Springer**. Hij werd in 1855 in Amsterdam geboren en overleed in 1940 op 85 jarige leeftijd in Haarlem waar hij zich na zijn huwelijk in 1881 had gevestigd. Zijn vader Cornelis Springer was een bekend kunstschilder. Van hem erfde Leonard niet alleen zijn ijver, nauwgezetheid en hoge werktempo, maar ook zijn romantische kijk op de natuur.

“Het teekenen van het landschap naar de natuur[.....] is een vereishte om oog en gevoel voor het schoone in de natuur te oefenen en te ontwikkelen.” Was zijn mening.

Ook was de natuur voor hem een toevluchtsoord, waar hij rust kon vinden in een wereld die hij als steeds hectischer ervoer.

Leonard Springer was het liefst bosbouwer geworden. Zijn diepgaande liefde voor bomen loopt als een rode draad door zijn leven. Hij was de drijvende kracht achter de oprichting van de Nederlandse Dendrologische Vereniging in 1924 waarvan hij de eerste voorzitter werd. De uitbreiding van het Vondelpark in 1872 door Louis Paul Zocher vlak achter zijn ouderlijk huis is uiteindelijk van doorslaggevende invloed geweest voor zijn keuze als tuinarchitect.

Springer heeft veel bekende parken, plantsoenen en begraafplaatsen op zijn naam staan. Zoals het Sarphatipark, het Oosterpark en de Nieuwe Ooster Begraafplaats te Amsterdam. De herinrichting van de Haarlemmerhout en het Wilhelminapark in Tilburg. Hij was een veel gevraagd ontwerper van buitenplaatsen. Hij maakte ontwerpen voor villaparken en uitbreidingsplannen. Tenslotte heeft hij verschillende plantsoenen op voormalige vestingwerken aangelegd, zoals Arnhem (1881), Deventer (1887), Breda (1892), Kampen (1910), Coevorden (1916), Goes (1920)

In de tweede helft van de 19^e eeuw werden steeds meer exotische bomen en heesters geplant in een landschappelijke context. De **“landschapsstijl”** dicteerde nu de tuinmode in Europa. Deze werd ook wel de “Engelse landschapsstijl” genoemd. De vormgeving werd in Nederland zeer sterk door Franse en Duitse opvattingen beïnvloed. Men sprak over de “late landschapsstijl”. Talloze tuinen uit de barok en rechte lijnige polders veranderden in glooiende landschappen. Met de aanleg van formele bloementuinen in een landschappelijke park met een rondwandeling ontstond de “gemengde landschapsstijl”.

Het traditionele wandelpark bevatte alle gebruikelijke ingrediënten van vermaak voor de gegoede klasse. Een restaurant, een vijver die de boomgroepen weerspiegelt, en waar men de eendjes kon voeren, een muziektent, een steiger en slingerpaden.

In de tijd van Springer is de tuinkunst niet meer alleen weggelegd voor vooraanstaande families. Wandelingen werden een essentieel onderdeel van het stedelijke wonen. Het is de tijd van de Verkade Albums, natuurstudies, botaniseertrommels en de oprichting van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (1901). De tuinkunst werd dienstbaar aan de recreatieve behoefte van de stedeling. En is dit nog steeds. Springer was bovendien een groot voorstander van natuureducatie op school.

Typisch voor Springer is de schilderachtige opbouw van het totale ontwerp. De paden hebben een vloeiend verloop, met steeds in elkaar grijpende cirkels, ovalen en niervormen.

Met bestaande boomgroepen ging Springer doorgaans behoudend om, al schroomde hij niet om er hier en daar openingen in te kappen of een pad doorheen te hakken. Tegen een massieve boomrand plaatste hij solitaires vrij in het gazon. Een zeer gevarieerd bomenbestand gold als één van de kenmerken van Springers tuinen en parken. Verrassingen, doorkijken en dieptewerking door opbouw in coulissen zijn kenmerkend.

De vorm van het Schoonhovens vestingwerk bood Springer een gunstige basis voor “stromend water in de vorm van een meanderende rivierarm”. De gracht werd zo een inspiratiebron.

Hendrik Copijn (1842-1923) en Hugo Poortman (1858-1953) zijn Nederlandse ontwerpers en tijdgenoten van Leonard Springer. Van echte reconstructies of restauraties van historische tuinen was indertijd geen sprake, zelfs niet bij opdrachten op terreinen waar een dergelijke tuin ooit had gelegen. Echt restauratief of behoudend ging Springer alleen te werk wanneer het de volwassen bomen of andere elementen uit een bestaande aanleg in landschapsstijl betrof. Wel had hij een uitstekende reputatie als kenner van oude Hollandse tuinstijlen.

In parken met een gemengde stijl ontwierp Springer bloemperken met een geometrische grondvorm in patronen geïnspireerd op historische motieven (broderie-parterres). De bloemplanten die Springer in zijn ontwerpen gebruikte bleven altijd ondergeschikt aan de overige aanleg met bomen, heesters en gazons. Na 1900 werden de historische motieven vervangen door smalle bloemperken langs de randen van de gazons. Ook gebruikt hij dan modernere Jugendstil motieven. Ook toen hechtte Springer weinig belang aan de soort bloemplanten voor de invulling hiervan. Bij rozentuinen gaf hij wel precies aan, aan welke soorten hij de voorkeur gaf. Rozen waren bij Springer favoriet en na 1900 is in de meeste van zijn ontwerpen wel een kleine of grote rozentuin(rosarium) opgenomen.

De Parkaanleg

Bij het opheffen van de “Vestingwet” in 1874 werden veel gemeenten verplicht bij het overnemen van de gronden van het rijk een deel van de wallen als stadspark te bestemmen. In 1826 wordt Schoonhoven als vestingstad opgeheven. De wallen worden ter egalisering aan de gemeente overgedragen. Dit gebeurt zeer geleidelijk en tot 1900 blijft de omwalling grotendeels gehandhaafd. Het blijft een groene gordel. Er worden openbare functies als een gasfabriek en een watertoren gevestigd en aan de noord- en oostkant wordt omstreeks 1828 een begin gemaakt met een parkaanleg.

Er komt een “groene” wandelroute vanaf de Koestraat langs het Melkgat, de oostelijke bastions en de Wal naar de omstreeks 1821 aangelegde openbare begraafplaats. Er worden plantsoenen aangelegd op de bastions. Mogelijk worden er dan ook iepen op de wallen geplant. In het verleden was dit verboden om de verdediging niet te belemmeren. Iepenhout was zeer gewild als een duurzame houtsoort voor o.a. de wagenmakerij en de molenbouw.

In december 1908 verschijnt er een rapport van de “Nederlandsche Heidemaatschappij” omtrent de beplantingen der gemeente Schoonhoven. Over het park op de wal wordt geschreven:

In de zeer zware oude iepen op de Trompertswal komen veel doode takken voor. Vele stammen zijn ziekelijk en rotten in op plaatsen, waar de takken zijn afgebroken. Daar de boomen zeer zeker in waarde verminderen en sommige voor wandelaars gevaar kunnen opleveren, is het wenschelyk deze beplanting binnen niet te langen tyd te vellen en er een nieuwe voor in de plaats te stellen. Tegelyker tyd zouden dan eenige verfraaiingen kunnen worden aangebracht, waardoor het wandelterrein veel schooner kan worden dan thans.

Wordt niet tot vernieuwing overgegaan, dan zullen waarschijnlijk weldra boomen afsterven en daardoor waardeloos worden. Bovendien worden zulke oude kwijnende boomen gezocht door spintkevers, die daarin een gunstige gelegenheid tot vermenigvuldiging vinden en dan gevaarlijk worden voor de jonge iepenaanplantingen in de omgeving.

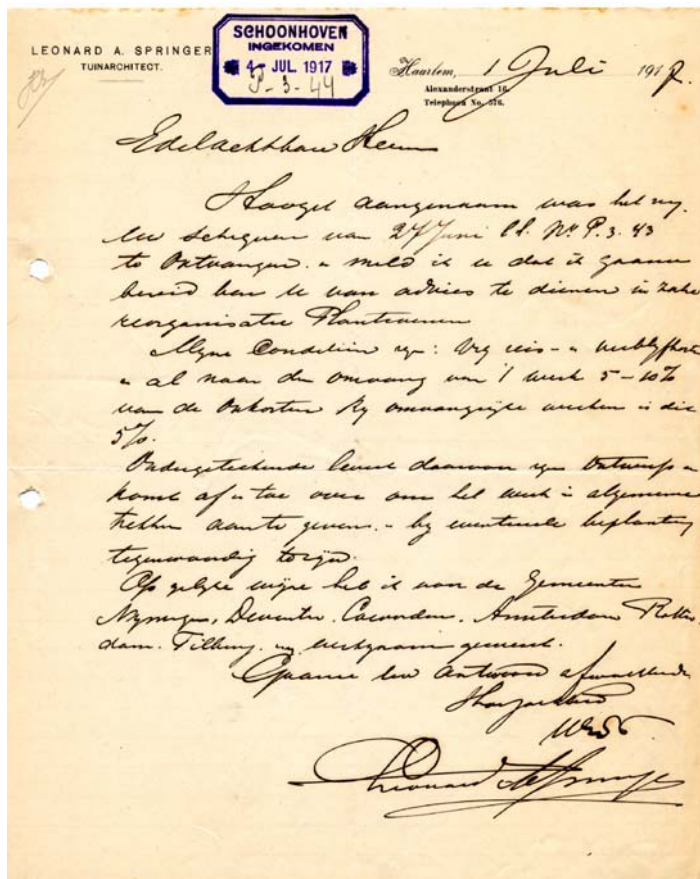
In 1909 worden de iepen, eiken en lindes op de Trompertswal door de Nederlandsche Heidemaatschappij getaxeerd op een bedrag van F 4939.--. Dat jaar maakt deze maatschappij een plan voor nieuw aan te leggen beplantingen.

Het duurt dan tot 1917 voordat daadwerkelijk wordt beslist de bomen te gaan kappen. Op 26 februari 1917 krijgt het bestuur van Schoonhoven hiervoor goedkeuring van het Provinciaal bestuur van Zuid-Holland.

De N.V. Houthandel en Stoomzagerij v/h Hergreen te Amsterdam krijgt de opdracht om de ruim honderd bomen te rooien en af te voeren. De gemeente Schoonhoven ontvangt hier F 9635,- voor. In het koopcontract is bepaald dat de bomen voor 1 februari 1918 afgevoerd moeten zijn. Deze datum kan wegens de vorst niet gehaald kan worden. De boete is F 50,- per dag. Het bedrijf wordt door force majeure van deze boete ontslagen door B&W.

In een brief van 12 februari 1917 stelt B&W de raad voor F 5000,- te besteden aan een nieuw aan te leggen park.

Op aanbeveling van een brief van de directeur gemeentewerken in Nijmegen wordt tuinarchitect Leonard Springer gevraagd een ontwerp voor het park te maken.

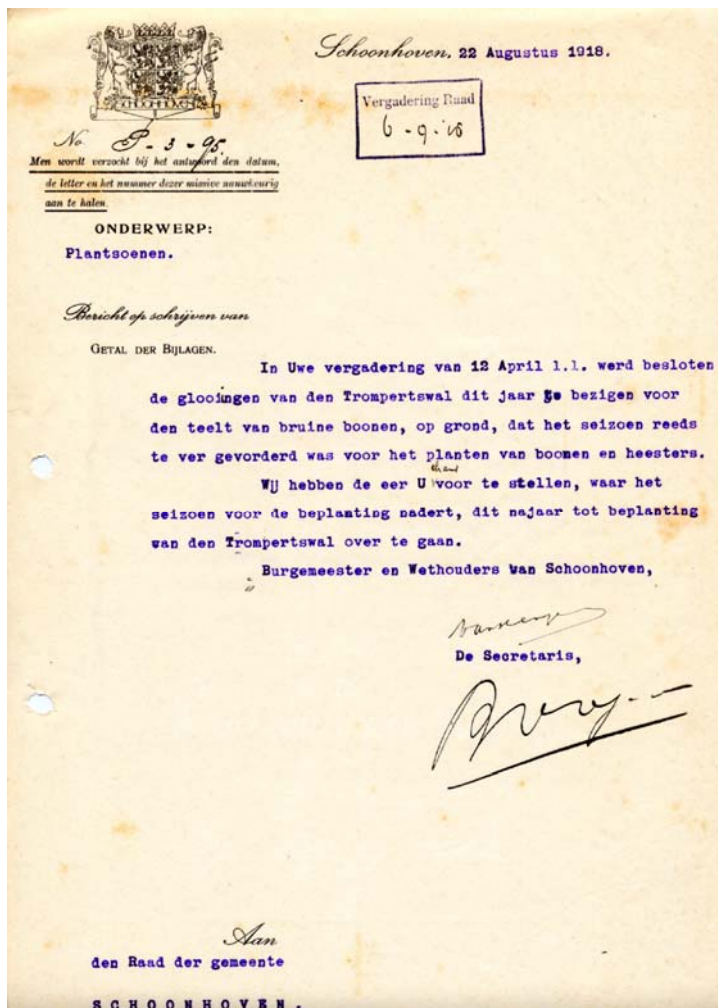
Op 20 juni 1917 wordt een “plantsoenfonds” vastgesteld om het geld te beheren voor aanleg en onderhoud. De verordening op het plantsoenfonds wordt pas met ingang van 1 januari 1931 ingetrokken. Al die jaren is het uit de gekweekte rente van in het fonds belegde geld gebruikt voor onderhoud. Echter de opbrengst van de belegde gelden bedroeg jaarlyks ongeveer F 210,-. Terwijl de werkelijke kosten voor onderhoud gemiddeld F 400,- bedroegen.

Op 22 januari 1918 stuurt Springer zijn bestek- en werktekeningen naar de Gemeente Schoonhoven. Hij stelt zijn neef, de heer Bleeker aan als opzichter bij de werkzaamheden.

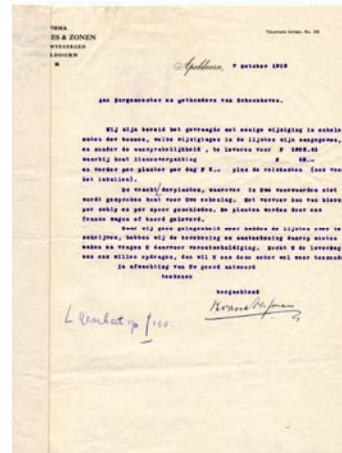
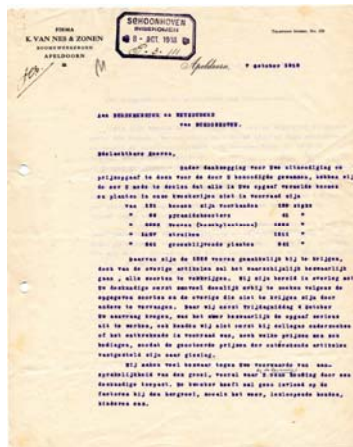
In februari 1918 krijgt de firma H.J. Scholten Jac. Zn. te Ammerstol de opdracht het graafwerk in het park uit te voeren. Hij ontvangt hiervoor F 3398,-. De werkzaamheden beginnen in maart 1918.

In april 1918 wordt besloten: “de glooiingen van de Trompertswal te bezigen voor den teelt van bruine boonen, op grond, dat het seizoen reeds te ver gevorderd was voor het planten van boomen en heesters”

Het Provinciaal Produktiekantoor voor Zuid-Holland wil dat de gemeente ook de komende jaren het plantsoen beschikbaar stelt voor de teelt van gewassen zoals peulvruchten en aardappelen. Deze is daartoe niet bereid en beroept zich op het feit dat het departement van Landbouw het kapverbod niet heeft toegepast dan onder uitdrukkelijke voorwaarde dat de te rooien bomen ten spoedigste door anderen moesten worden vervangen. Het gebied is dan al meer dan 50 jaar plantsoen.

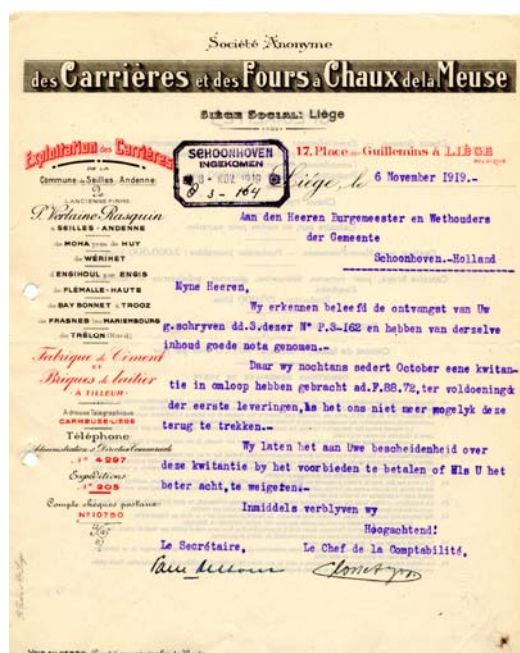

In oktober 1918 worden bomen en planten geleverd door de Firma K. van Nes en Zonen Boomkwekerijen te Apeldoorn. En wel: 151 hoogstam bomen, 66 pyramide heesters, 2895 veeren, 1457 struiken en 241 groenblijvende planten. De aannemingsom is F 1655.41 Deze worden voor de winter ingekuuld.

In het daarop volgend voorjaar is het grondwerk echter niet naar tevredenheid van Springer uitgevoerd. Er moest tot een meter diep gespuit worden. Wat niet is gebeurd. Ook blijken 600 Acer ps. Platanus (eschdoornveren) bij aankomst uitgedroogd te zijn geweest. Er is een veelvuldige correspondentie tussen Springer, de Gemeente Schoonhoven en de firma van Nes. De gemeente dringt er bij Springer op aan de beplanting door te zetten daar de tijd voor beplanting bijna verstreken is.

Op 21 augustus 1919 worden 3 wagons stenen voor de steengroep bij de brug in het park besteld bij de Firma "des Carrières et des Fours à Chaux de la Meuse" te Luxemburg. De kosten bedragen 50 Francs per wagon van 10 ton. Deze worden aan het eind van het jaar geleverd. In het nieuwe plantseizoen van 1920 wordt de beplanting van de steengroep door Springer aangelegd. Het park is dan eindelijk klaar.

Kenmerkend is het gebruik dat Springer maakte van de bestaande niveauverschillen van de voormalige vestingwal. Bij het bruggetje is de vestingwal doorbroken door een wandelpad. Een brug verbindt het oude pad op de wal weer met elkaar. De rotstuin maakt er een romantisch geheel van.

Het park in Schoonhoven heeft een prachtige collectie in en uitheemse bomen. Een aantal van deze bomen zijn monumentaal vanwege hun leeftijd en zeldzaamheid. De Bomenstichting heeft een inventarisatielijst van deze waardevolle bomen. Zolang de gemeenteraad van Schoonhoven deze lijst niet bekrachtigd kan er van een daadwerkelijke bescherming echter geen sprake zijn.

Het park heeft een afgewogen totaalcompositie in vorm, kleur en bloei van de begroeiing. Springer kon hevig verontwaardigd reageren als dode heesters door “willekeurige struikjes” werden vervangen. Er is dan ook een lijst bekend met dode of slecht groeiende beplanting in het plantsoen en de planten en heesters die deze moesten vervangen. De originele lijst van beplanting is helaas niet teruggevonden.

Het milieu

De Schoonhovense vestingwallen zijn in de 17^e eeuw aangelegd met ter plekke gegraven veengrond en klei. Dit gebeurde uit kosten overwegingen, maar ook omdat een gracht rondom de wallen nodig was. Onder aan het talud van de hoofdwal stond waarschijnlijk een doornhaag. Meestal was dit Meidoorn. Deze haag had een strategische betekenis.

Prikkeldraad bestond immers nog niet

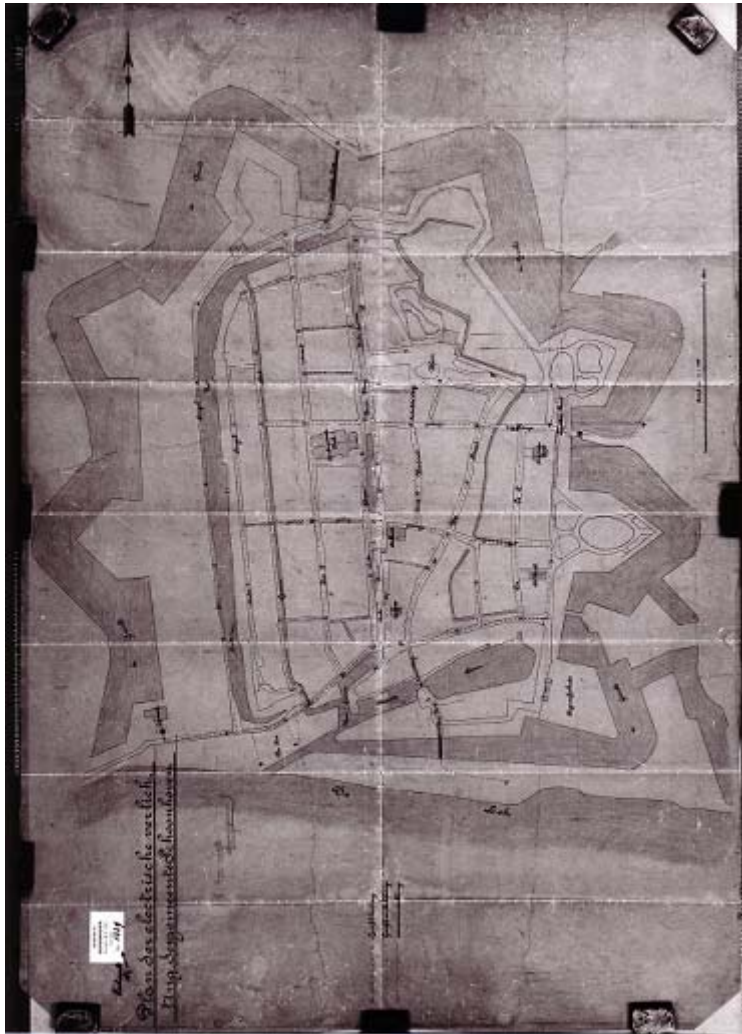
Uit beheerospunt was daarnaast een beplanting van de gracht oevers met wilgen gewenst. Dit voorkwam dat de grond in de, naar verhouding, steile en diepe gracht schoof.

Later groeide het inzicht om op het moment van belegering over een flinke voorraad hout voor allerlei doeleinden te beschikken. Daarom werd de beplanting geleidelijk uitgebreid tot de binnenplaatsen van de bastions. Men gebruikte vooral iepen. De vegetatie op de vestingwallen was in die tijd aardig en soortenrijk maar leverde geen grote bijdrage aan de plaatselijke flora. Van de fauna kwamen vermoedelijk alleen wat moerasvogels voor.

Na de parkaanleg in 1918 ontstond een dichte begroeiing van bomen en struikgewas. Dit had een positief effect op de vogelstand en schiep ook nieuwe micro milieus. De wal raakte plaatselijk overschaduwde, waardoor deze zomers minder sterk uitdroogde. Via de beplanting ontstond een dikkere humuslaag wat een licht verzurend effect had op de bovenlaag van de grond. Er ontstond een natuurlijke rijkdom aan vogels en planten.

Het zou interessant zijn een inventarisatie van deze planten en dieren in het park te maken.

Bij een eventuele “terug-restauratie” is het van belang niet teveel van deze natuur verloren te laten gaan. Bij een ingrijpende restauratie van het park zal nogal wat fraai geboomte en vrijwel alle lagere vegetatie verloren gaan. Het is van belang bij de restauratie van het park te kiezen voor een goed evenwicht tussen de bestaande flora en fauna en de nieuwe aanplant. Het monument dat we nu hebben is van grote culturele en natuurlijke waarde voor de burgers. Herstel van het oorspronkelijke ontwerp waarbij het park voor de komende generaties behouden blijft in de oorspronkelijke geest van Leonard Springer moet deze waarden in tact laten.

Plan der elektrische verlichting der gemeente Schoonhoven (1921)

Volgens de "Schoonhovense Courant" van 1921:

1 april 1921Men is bezig de elektriciteitskabel aan te leggen. Over een paar dagen is de stad klaar, en dan nog de aansluiting met Gouda

20 juni 1921Per 1 juli 1921 krijgt Schoonhoven stroom.

Deze kaart is gemaakt in de tijd dat het elektriciteitsnet in Schoonhoven werd aangelegd. Dit gebeurde nadat de aanleg van het park door Leonard Springer was voltooid. Het park zelf werd niet verlicht. Dit gebeurde in 1992. De gemeenteraad besluit dan om het park een ander aanzien te geven. De leidraad bij de renovatie was het toepassen van ecologisch beheer. Met dit besluit werd duidelijk afgeweken van het originele aanlegplan van Leonard Springer.

Perceel nummer	Eigenaren	Soort eigendommen	Opp. in ha	Klasse	Inkomen		Art. nr.
					ongeb.	geb.	
B-386bis d	Schoonhoven, Stad	plantsoen als	0.1050	1	2.52	0	232
		bosch hakhout					
B-387	Schoonhoven, Stad	plantsoen as	0.2070	1	4.97	0	232
		bosch hakhout					
B-388	Schoonhoven, Stad	plantsoen as	0.2360	1	5.66	0	232
		bosch hakhout					
B-389	Schoonhoven, Stad	bouwland	0.1360	1	5.98	0	232
B-390	Schoonhoven, Stad	wal	0.1960	1	7.05	0	232
B-391	Schoonhoven, Stad	gracht, visscherij	4.0220	1	16.09	0	232
B-392	Schoonhoven, Stad	stadseingel	0.4780	onb	0	0	232
B-393	Kruyt, Willem	tuin	0.1070	1	7.49	0	126
B-394	Kruyt, Willem	tunhuis	0.0062	16	0.27	9.30	126
B-395	Schoonhoven, Stad	stadseingel	0.6540	onb	0	0	232
B-396	Schoonhoven, Stad	gracht, visscherij	1.8750	1	7.50	0	232
B-397	Schoonhoven, Stad	dijk, weiland	0.7170	1	12.91	0	232
B-398	Schoonhoven, Stad	rietland	0.0320	1	0.32	0	232
B-399	Schoonhoven, Stad	gracht, visscherij	0.7580	1	7.03	0	232
B-400	Schoonhoven, Stad	water, visscherij	0.7060	1	2.83	0	232
B-401	Schoonhoven, Stad	kade, weiland	0.2600	1	4.68	0	232
B-402	Schoonhoven, Stad	uiterwaard	1.6420	1	82.10	0	232
B-403	Schoonhoven, Stad	erf	0.1400	1	6.16	0	232
B-404	Schoonhoven, Stad	veerhuis	0.0302	11	1.33	45.30	232
B-405	Schoonhoven, Stad	bergplaats	0.0009	7	0.04	4.30	232
B-406	Schoonhoven, Stad	erf	0.0080	1	1.67	0	232
B-407	Schoonhoven, Stad	erf	0.0830	1	3.65	0	232
B-408	Schoonhoven, Stad	uiterwaard	0.7570	1	37.85	0	232

De omschrijvingen van de percelen die bij de kadastrale kaart uit 1832 hoort.

Het park gebied wordt hier al plantsoen genoemd. Het is begroeid met iepen dat als bos hakhout wordt geëxploiteerd.

Bronnen

In de bibliotheek van de Landbouw Universiteit van Wageningen is de “Springercollectie” bijeengebracht. Hier vindt men uitvoerige documentatie over zijn eigen werkzaamheden, een uitgebreide collectie ontwerpen van andere architecten en vele prenten, krantenknipsels, artikelen en boeken op het gebied van tuinarchitectuur die hij zelf verzamelde. Ook bevinden zich hier zijn herbarium, zijn collectie plantenzaden en zijn uitgebreide bibliotheek. Het geheel is systematisch geïnventariseerd en gecatalogiseerd en na afspraak toegankelijk voor bezoekers.

In het Streekarchief Krimpenerwaard te Schoonhoven bevindt zich in het gemeente archief van Schoonhoven van 1813-1932 nr. 584-585 de nodige correspondentie tussen L.A. Springer en het gemeente bestuur van die tijd. Ook zijn er veel facturen, opdrachten, rapporten en overige zaken die zich bij de aanleg van het park hebben afgespeeld bewaard gebleven.

Een polychroom gewassen pentekening uit ca. 1870 uit de collectie Christiaan van Willemswaard collectie laat een ontwerptekening van een parkje/ tuin op de hoek van de Oude Haven OZ en de stadsgracht zien. De tekening is vermoedelijk gemaakt door L.A. Springer maar niet gesigneerd. De tekening is geïnventariseerd onder nr. B47.

Geraadpleegde literatuur:

Bolwerken als Stadsparken,
Nederlandse stadswandelingen in de 19^e en 20^e eeuw
Geschreven door Elisabeth Cremers, Fred Kaay en Clemens M. Steenbergen

L.A. Springer: tuinarchitect, dendroloog
Geschreven door Constance D.H. Moes

HEK 1993 18^e jaargang nr.1:
Mr. Adriaen Anthonisz. En de 16^e eeuwse wallen van Schoonhoven
Geschreven door Th.M. Elsing

Hek 2000 de Krimpenerwaard in de 20^e eeuw

Kadastrale Atlas van 1828

Verklaring gebruikte begrippen:

Botaniseren- met wetenschappelijk doel planten zoeken, verzamelen en determineren.
Botaniseertrommel- langwerpige blikken bus om bij het botaniseren planten tijdelijk in te bewaren.
Broderie- geometrisch geplante, gesnoeide, laaggroeiende struikjes op een ondergrond van gekleurde aarde, steenslag, schelpen of gazon
Coulissen- dichte rand van bossen, hagen of struiken
Parterre- vlak bloemperk in een tuin
Veer- jonge boompjes voor bosplantsoen

Dit artikel is uitgebracht door de **WERkgroep SpringerPark** Schoonhoven.
De werkgroep is een onderdeel van de Historische Vereniging Schoonhoven.

In januari 2004 is de werkgroep opgericht om het in 1918 door tuinarchitect Leonard Springer aangelegde park op een van de bastions van de vesting van Schoonhoven te behouden en te laten restaureren. Het park is van belang voor de Schoonhovense cultuurhistorie.

Om dit te bereiken wordt gezocht naar een breed draagvlak bij de burgers en een goede samenwerking met het bestuur van de stad Schoonhoven. Via subsidies en sponsors wordt een financiële onderbouwing gecreëerd voor verfraaiing, aankleding en activiteiten. Op 23 september 2004 heeft de gemeenteraad van Schoonhoven unaniem besloten het park te renoveren. Er is een krediet van E 335.547.= beschikbaar gesteld. De renovatie begint in het najaar van 2005 en moet in 2009 zijn voltooid. Daarna is jaarlijks voor structureel onderhoud een bedrag van E 24.600.= gereserveerd.

Voorzitter werkgroep: Gita Straver
Nassaukade 11B, 2871 AR Schoonhoven
Tel: 0182-320410

Secretaris werkgroep: Henk van Ark
Stadhuisstraat 7, 2871 BR Schoonhoven
Tel: 0182-387000

Voor lidmaatschap van de Historische Vereniging Schoonhoven kunt u contact opnemen met de secretaris: Wim Slappendel
C.G. Roosweg 18, 2871 MC Schoonhoven
Tel: 0182-382887